

NACIONALNO VIJEĆE ZA RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA

OZNAKA: NVRLJP-00001-15-0026
Zagreb, 13. svibnja 2015.

Polazeći od svoje vizije kojom teži stvaranju mjerljivog doprinosa razvoju hrvatskog društva, pridonošenju konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva na globalnom tržištu, ravnomjernome regionalnom razvoju, trajnoj zapošljivosti pojedinaca te učinkovitoj javnoj upravi;

Uzevši u obzir svoju misiju kojom utječe na donošenje i provedbu politika značajnih za razvoj ljudskih potencijala Republike Hrvatske poticanjem koordiniranih aktivnosti i sinergije dionika u područjima obrazovanja i cjeloživotnog učenja, tržišta rada, aktivnoga građanstva i društvene uključenosti;

Osiguravajući usklađenost i koherentnost svojih aktivnosti i prijedloga s glavnim nacionalnim strateškim dokumentima kao što su Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014. - 2020., Strategija poticanja inovacija Republike Hrvatske 2014. - 2020. te Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije i potičući dugoročnu konvergenciju hrvatskih razvojnih politika s obrazovnim smjericama i politikama Europske unije;

Imajući u vidu ostvarenje strateškoga cilja povećanja broja visokoobrazovanih pojedinaca u dobi između 30 i 34 godine, uz ostalo i povećanjem stope završnosti studiranja, posebice u sektorski relevantnim područjima;

Na temelju članka 20. i članka 16. Poslovnika o radu (OZNAKA: NVRLJP-00001-14-0002), Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala je elektroničkim glasanjem provedenim od 8. do 15. svibnja 2015. g. donijelo

PREPORUKE

o sektorski usmjerenom pristupu u definiranju upisnih kvota u srednjoškolskom i visokom obrazovanju

1. Preporučuje se Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta da, u suradnji s Ministarstvom rada i mirovinskoga sustava, izradi metodologiju određivanja upisnih kvota u srednjoškolskom i visokom obrazovanju. Metodologija se treba temeljiti na relevantnim analitičkim podlogama te uzeti u obzir „Preporuke za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja“ Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, razvojne gospodarske, nacionalne i regionalne strategije i politike te negativan demografski trend. Metodologija također treba uzeti u obzir makro ekonometrijski ili drugi odgovarajući model za analizu budućih potreba gospodarstva i tržišta rada u Republici Hrvatskoj (suficitarna zanimanja, deficitarna zanimanja, zanimanja budućnosti) te za analizu potreba za novim modelima edukacije (za inovacije, za poduzetništvo, za održivi razvoj) i to na nacionalnoj razini i

razini Nomenklature prostornih jedinica za statistiku, tzv. NUTS2¹ regija za visoko obrazovanje te na razini NUTS2 i NUTS3 regija za srednjoškolsko obrazovanje.

2. Preporučuje se zadržati ukupnu upisnu kvotu studenata u studijskim programima u Republici Hrvatskoj uz preraspodjele sukladno „Preporukama za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja“ Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje. Potrebno je povećavati upisne kvote u području prirodoslovlja, tehnologije, inženjerstva i matematike, tzv. STEM² području i smanjiti upisne kvote u društvenim znanostima s iznimkom određenih kvalifikacija u društvenom i humanističkom području svrstanima u deficitarna zanimanja. Ova preporuka predlaže se provesti mjerama definiranja iznosa pune subvencije participacije za troškove studija redovitih studenata, odnosno programskim ugovorima između visokih učilišta i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.
3. Preporučuje se Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta da, slijedom analiza rezultata prvog petogodišnjeg ciklusa reakreditacije koju je provela Agencija za znanost i visoko obrazovanje, poduzme odgovarajuće mjere s ciljem daljnjeg osiguravanja i unapređivanja kvalitete visokog obrazovanja, zaštite studenata te odgovornog gospodarenja resursima. Prvo, preporučuje se zabraniti daljnji upis u studijske programe koji ne zadovoljavaju kriterije propisane Pravilnikom o sadržaju dopusnice te uvjetima za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, izvođenje studijskog programa i reakreditaciju visokih učilišta. Drugo, preporučuje se, u okviru predstojećih izmjena i dopuna Zakona o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju, a u skladu sa Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije, uvesti određivanje kapaciteta visokih učilišta po programu kako bi se onemogućio upis prekomjernog broja studenata koji bi narušio kvalitetu njihovog obrazovanja.
4. Preporučuje se Ministarstvu rada i mirovinskog sustava te Hrvatskom zavodu za zapošljavanje da pripreme reviziju provedbenih smjernica Mjera aktivne politike zapošljavanja (MAPZ), a Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta da primjenom HKO-a u obrazovanju odraslih osigura kvalitetu i relevantnost programa obrazovanja odraslih kako bi u konačnici mogli pozitivno diskriminirati odabir programa obrazovanja odraslih, uvrštenih u Registar HKO-a, usklađenih s potrebama gospodarstva i tržišta rada.

Kako bi Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala u 2016. godini donijelo preporuke o sektorskim prioritetima prema razinama obrazovanja (od 3. do 7. razine HKO-a):

5. Preporučuje se Hrvatskome zavodu za zapošljavanje da, u određivanju suficitarnosti i deficitarnosti pojedinih zanimanja, „Preporuke za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja“ na regionalnoj i nacionalnoj razini uskladi s nazivima srednjoškolskih i studijskih programa, uzimajući u obzir razine obrazovanja te znanstvena područja, polja i grane, odnosno obrazovna područja.

---

¹ *Nomenclature des unités territoriales statistiques*

² *Science, Technology, Engineering, Mathematics*

6. Preporučuje se da Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta izradi prijedlog Mreže školskih ustanova i programa, o čemu će Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala dati mišljenje te da se pri izradi toga uzme u obzir metodologija iz točke 1. ovih preporuka.
7. Preporučuje se Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta da izradi prijedlog revizije dokumenta „Mreža visokih učilišta i studijskih programa u Republici Hrvatskoj“, o čemu će Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala dati mišljenje Nacionalnom vijeću za znanost i visoko obrazovanje, kako bi isti sadržavao kriterije ekonomske opravdanosti pokretanja i provedbe studijskih programa koji se financiraju iz javnih sredstava te da se pri izradi uzme u obzir metodologija iz točke 1. ovih preporuka.

OBRAZLOŽENJE

Uzevši u obzir zadaće definirane člankom 10. Zakona o Hrvatskome kvalifikacijskom okviru (NN, broj 22/13) prema kojima Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala daje preporuke o procesu planiranja i razvoja ljudskih potencijala u skladu s razvojnom strategijom Republike Hrvatske i daje mišljenje o preporukama sektorskih vijeća oko upisne politike, upisnih kvota i financiranja kvalifikacija iz javnih izvora, prema kvalifikacijama i prema županijama, u odsutnosti preporuka sektorskih vijeća, a u skladu sa svojom vizijom i misijom, Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala odlučilo je donijeti preporuke o sektorski usmjerenom pristupu u definiranju upisnih kvota u srednjoškolskom i visokom obrazovanju.

1. Trenutačni sustav određivanja upisnih kvota na razini srednjoškolskog obrazovanja, koji određuju jedinice područne samouprave kao osnivači, manjkav je jer nedostaje podataka, izravne motivacije, ali i odgovornosti za procjenu budućih potreba gospodarstva i dinamike tržišta rada u postupku određivanja upisnih kvota. To se treba osigurati analizom i prognozom budućih potreba gospodarstva i tržišta rada na temelju kvantitativnih i kvalitativnih postupaka koji će biti osnova za uspostavu novih programa, za promjene u sklopu postojećih programa odnosno ukidanje nepotrebnih programa, sve u skladu s donesenim višegodišnjim planovima obrazovanja na lokalnoj/regionalnoj razini s jasno definiranim ciljevima i aktivnostima te periodičkom evaluacijom na godišnjoj razini. Promjenama u proceduri potvrđivanja upisnih kvota potrebno je osigurati kontinuirano ispitivanje potražnje na razini kompetencija, u sklopu lokaliziranog tržišta rada. Također, unaprijeđena metodologija definiranja upisnih kvota na razini srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja treba uzeti u obzir „Preporuke za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja“ Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje te nacionalne razvojne politike i strategije poput Industrijske strategije Republike Hrvatske 2014. - 2020., Strategije poticanja inovacija Republike Hrvatske 2014. - 2020. i Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije. Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala podržava inicijative resornih ministarstava u izradi analiza budućih potreba gospodarstva i tržišta rada koji bi trebali nadograditi postojeću analitičku matricu radi dobivanja preciznijih podataka i oblikovanja promišljenije upisne politike te dati podatke za analizu

potreba za novim modelima edukacije (za inovacije, za poduzetništvo, za održivi razvoj i dr.). Pritom je moguće upotrijebiti postojeće domaće istraživačke kapacitete intenzivnijom suradnjom s javno-istraživačkim institutima ili sveučilištima koji posjeduju ekspertizu u područjima istraživanja tržišta rada, a takav istraživački rad moguće je financirati dijelom kroz redovite djelatnosti tih institucija, a dijelom natjecajima MZOS-a, programima Hrvatske zaklade za znanost ili financiranjem u sklopu strukturnih fondova EU-a. Unaprjeđenje metodoloških alata mora uzeti u obzir posebnost upisne politike, odnosno njezin pomični vremenski okvir te projiciranu dinamiku kretanja ponude i potražnje poslova („zanimanja budućnosti“ prema „zanimanja koja odumiru“) u svjetlu usvojenih nacionalnih strateških dokumenata te bi stoga metodologija trebala unaprijediti mogućnosti određivanja suficitarnosti i deficitarnosti zanimanja prema razinama polja i grana u sklopu određenih područja. Pritom je osim nacionalne razine važno uzeti u obzir potrebe lokalne i regionalne razine odnosno gradova i županija s obzirom na to da posebnost lokalnih gospodarstava i potreba tržišta rada zahtijeva diferencirane programe lokalnih i regionalnih obrazovnih institucija koji mogu odudarati od trendova na nacionalnoj razini.

2. Trenutni podaci govore o visokoj popunjenosti upisnih kvota od 81,55% u akademskoj godini 2014./2015. u Republici Hrvatskoj što navodi na mogućnost zadržavanja ukupne upisne kvote studenata u studijskim programima, ali i na potrebu njezine preraspodjele prema deficitarnim zanimanjima u STEM području. Naime, Republika Hrvatska trenutno je u vrhu EU-a po broju diplomiranih iz područja društvenih znanosti, a dodatno se u akademskoj godini 2014./2015. u društveno i humanističko područje upisala polovica svih studenata, što predstavlja neravnotežu u sustavu koju je potrebno korigirati smanjenjem kvote u društvenim, humanističkim i umjetničkim studijskim programima. Također, posljednji rezultati Međunarodne procjene znanja i vještina (PISA) iz 2012. pokazuju da su hrvatski 15-godišnjaci značajno ispod prosjeka učenika 65 zemalja Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) obuhvaćenih ispitivanjem na području matematičke, prirodoslovne i čitalačke pismenosti, što nalaže potrebu dugoročnog ulaganja u ta područja i mijenjanje negativnoga trenda, a jedna od mjera je i poticanje studiranja nastavnih programa prirodoslovlja i matematike uz paralelno unaprjeđenje tih studijskih programa, kao i stjecanje određenih kvalifikacija u društvenom i humanističkom području koje se posljednje četiri godine nalaze u vrhu traženih kvalifikacija na tržištu rada u Republici Hrvatskoj. Ova tranzicija prema većem broju upisnih kvota u STEM području može se poduprijeti mjerama definiranja iznosa pune subvencije participacije za troškove studija redovitih studenata odnosno programskim ugovorima između visokih učilišta i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.
3. S obzirom na autonomiju sveučilišta pri određivanju upisnih kvota, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta mora maksimalno iskoristiti rezultate reakreditacije kao svoju polugu utjecaja na unaprjeđenje kvalitete i upravljanja upisnim kvotama studijskih programa odnosno iskoristiti dostupne pravne i financijske instrumente u slučajevima kada rezultat vanjskog vrednovanja kvalitete visokog obrazovanja AZVO-a u postupku „Tematskog vrednovanja ispunjenosti minimalnih uvjeta u postupku odobravanja novih studijskih programa javnih sveučilišta“ ne rezultira zadovoljavajućom ocjenom i pruža

osnovu za prestankom ili uzimanjem dopusnice za rad. U tom smislu neizravni utjecaj na upisne kvote, bez zadiranja u autonomiju sveučilišta, moguće je osigurati uvođenjem kriterija kapaciteta za pojedini studijski program na temelju kriterija osiguravanja kvalitete, kao i kriterija ekonomske opravdanosti iz Mreže visokih učilišta i studijskih programa u Republici Hrvatskoj u postupcima reakreditacije studijskih programa koji se financiraju iz Državnoga proračuna.

4. Veliki broj građana u RH posjeduje nisku razinu obrazovnih kvalifikacija odnosno nedovoljno stečene ključne kompetencije za cjeloživotno učenje koje nisu nadoknađene odgovarajućim uključenjem u programe cjeloživotnog obrazovanja i obrazovanja odraslih. Trenutno nezadovoljavajući stupanj uključenosti građana je osim financijskim razlozima uvjetovan i aktualnom obrazovnom ponudom te njezinom kvalitetom, stoga je nužno unaprijediti kvalitetu i relevantnost ponude programa za obrazovanje odraslih. Posljedično, primjenom HKO-a u obrazovanju odraslih trebala bi se strukturirati i akreditirati trenutno vrlo raznovrsna i široka ponuda formalnog i neformalnog obrazovanja, posebice u dijelu osposobljavanja i usavršavanja. Time bi se s jedne strane osigurala kvaliteta programa obrazovanja odraslih te s druge strane njihova usklađenost s potrebama gospodarstva i tržišta rada, odnosno relevantnost za same korisnike.
5. S obzirom na to da se u dokumentu „Preporuke za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje“, zbog povijesnih razloga, isprepliću područja za kojima ne vladaju iste potrebe u gospodarstvu i na tržištu rada (npr. elektrotehnika i računarstvo) te razine obrazovanja (preddiplomska ili diplomatska razina), potrebno je napraviti reviziju provedbe analize deficitarnih i suficitarnih zanimanja. Odnosno, prilikom određivanja suficitarnosti i deficitarnosti pojedinih zanimanja potrebno je da „Preporuke za obrazovnu politiku i politiku stipendiranja“ na regionalnoj i nacionalnoj razini budu usklađene s nazivima srednjoškolskih i studijskih programa uzimajući u obzir razine obrazovanja te znanstvena područja, polja i grane, odnosno obrazovna područja. Također je potrebno metodološki unaprijediti glavni indikator koji se koristi kao indikator zapošljivosti tj. stopu zapošljavanja na način da se u brojniku koriste podaci o zapošljavanju po zanimanju koji se dobije iz Hrvatskoga zavoda za mirovinsko osiguranje budući da je taj podatak točniji od evidencija o zapošljavanju Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje. Na taj će se način doći do boljeg obuhvata svih onih zanimanja koja se lakše zapošljavaju te se osobe niti ne prijavljuju na Hrvatskome zavodu za zapošljavanje.
6. Mreža školskih ustanova i programa je strateški dokument relevantan za odlučivanje o upisnim kvotama u srednjoškolskom obrazovanju te će, sukladno odredbama Izmjena i dopuna Zakona o odgoju i obrazovanju (NN, br. 152/14), o njemu Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala dati mišljenje.
7. Mreža visokih učilišta i studijskih programa u Republici Hrvatskoj strateški je dokument relevantan za odlučivanje o upisnim kvotama na studijske programe visokih učilišta i zbog tog razloga zahtijeva ažuriranje u odnosu na prvu verziju iz 2011. godine. Prvi dio moraju i nadalje činiti nužni kriteriji za osiguravanje kvalitete, koji i sada već postoje te potječu iz Pravilnika o sadržaju dopusnice te uvjetima za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja. Drugi dio, koji se mora dodati, predstavljali

bi kriteriji ekonomske opravdanosti pokretanja ili provedbe studijskih programa. U pripremi drugog dijela po potrebi se mogu uvrstiti i dodatni kriteriji koji proizlaze iz podataka dostupnih provedbom točaka 5. i 6. ove preporuke. Tako revidirani dokument i kriterije treba koristiti u inicijalnoj akreditaciji i periodičkim reakreditacijama studijskih programa i to: (i) obje skupine kriterija za studije čije se izvođenje financira iz Državnoga proračuna – korištenje prostora, opreme ili plaćanje kadrova, (ii) samo nužne kriterije osiguravanja kvalitete za studije čije se izvođenje ne financira iz Državnoga proračuna – korištenje prostora, opreme ili plaće kadrova.

**PREDSJEDNICA NACIONALNOG VIJEĆA
ZA RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA**

prof. dr. sc. Ružica Beljo Lučić, v. r.